

7. Indvandrere og efterkommere

Det er efterhånden veldokumenteret, at indvandrere og efterkommere klarer sig dårligere i skolen end elever, der har en dansk baggrund. Også PISA-undersøgelsen fra 2000 viser, at både indvandrere og efterkommere klarer sig betydeligt dårligere end danske elever i læsning²⁷. Den særlige PISA-undersøgelse fra København viser, at resultaterne for elever med anden etnisk baggrund end dansk er langt under gennemsnittet – særligt i naturfag – og at 51 pct. af eleverne med anden etnisk baggrund end dansk ikke har funktionelle læsefærdigheder²⁸.

Boks 8. Definition på indvandrere/efterkommere og tosprogede indvandrere og efterkommere

En person betegnes som indvandrer, hvis vedkommende er født i udlandet.

En person betegnes som efterkommer, hvis vedkommende er født i Danmark af forældre, der er indvandret til Danmark.

Tosprogede

En person betegnes som tosproget, hvis vedkommende har et andet modersmål end dansk og først lærer dansk ved kontakt med det omgivende samfund, evt. gennem skolens undervisning.

Kilder: Tænketaenken om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark og Undervisningsministeriet jf. lov om folkeskolen, lovbekendtgørelse nr. 1195 af 30. november 2006, § 4a, stk. 2.

Indvandrere og efterkommere udgør en relativt stor del af eleverne i folkeskolen. I skoleåret 2005-06 var der i alt ca. 59.400 tosprogede elever i folkeskolen, svarende til 9,9 pct. af folkeskolens samlede elevtal. Andelen af tosprogede børn varierer meget fra landsdel til landsdel. Den største andel findes i Kø-

27) Ekholm, Mats et al. (2004): *OECD-rapport om grundskolen i Danmark – 2004*.

28) Egelund, Niels og Beatrice Schindler Rangvid (2005): *PISA-København – kompetencer hos elever i 9. klasse i København*.

benhavns kommune, hvor knap hver tredje elev i folkeskolen er tosproget, og den mindste andel findes på Bornholm, hvor tosprogede børn kun udgør 3,4 pct. af elevtallet²⁹.

Mens det er forventningen, at 81,7 pct. af en ungdomsårgang i 2004 vil gennemføre en ungdomsuddannelse, forventes kun 63,2 pct. af indvandrerne og efterkommerne at få en ungdomsuddannelse³⁰, jf. afsnit 11.

7.1. Om elevernes manglende faglige udbytte

Mange af indvandrerne og efterkommerne forældre har et lavt uddannelsesniveau, ringe tilknytning til arbejdsmarkedet og dårlige dansk kundskaber.³¹ En dansk undersøgelse viser, at forskelle i elevernes socioøkonomiske baggrund kan forklare op mod 50 pct. af forskellene i de målte færdigheder blandt danske elever og indvandrere og efterkommere. Resultaterne viser endvidere, at hvor elever med indvandrerbaggrund oplever mere favorable forhold med hensyn til de traditionelle skoleressourcer (som klassestørrelse, antal dansk timer og de fysiske forhold på skolerne) og oplever lige så meget generel støtte og engagement fra lærerne, så oplever de til gengæld også lavere boglige forventninger og mindre præstationspres³².

Rockwool Fondens Forskningsenhed er i færd med at gennemføre en særlig version af PISA-undersøgelsen med fokus på skoler med en høj forekomst af elever med anden etnisk baggrund end dansk. Undersøgelsen offentliggøres i april 2007 og forventes at kaste yderligere lys over årsagerne til, at en stor del af indvandrere og efterkommere ikke opnår tilstrækkelige faglige kompetencer i løbet af deres skolegang.

29) UNI•C Statistik & Analyse: *Grundskole nøgletal 2005-06*.

30) UNI•C Statistik & Analyse har gennemført en modelanalyse af befolkningens uddannelsesmønstre og -niveau. Modelanalysen beregner en ungdomsårgangs forventede uddannelsesadfærd 25 år frem i tiden, hvor al adfærd i uddannelses-systemet svarer til uddannelsesadfærden i befolkningen i 2004. UNI•C Statistik & Analyse (2007): *Befolkningens uddannelsesprofil*.

31) Ministeriet for Flytninge, Indvandrere og Integration (2005): *Udlændinge på ungdomsuddannelserne*.

32) Rangvid, Beatrice Schindler (2005): *Sources of Immigrants' Underachievement: Results from PISA-Copenhagen*.

Derudover er der iværksat en lang række forsøg og projekter, der skal støtte indvandrernes og efterkommernes opnåelse af faglige kompetencer og skabe større viden om området. Det gælder eksempelvis forsøg med heldagsskoler, hvor undervisningstiden udvides, så eleverne bl.a. får bedre tid til og mulighed for at opnå faglige kompetencer³³. Desuden forsøger Københavns Kommune og Århus Kommune at fordele indvandrere og efterkommere på kommunernes skoler. En undersøgelse viser, at mere end halvdelen af eleverne på 15 ud af 64 folkeskoler i Københavns Kommune er tosprogede, og at syv af kommunens skoler har mere end 80 pct. tosprogede elever³⁴.

CVU København & Nordsjælland/UC2 og Rambøll Management gennemfører i 2006-2007 projektet "Dette virker på vores skole" for Undervisningsministeriet. Formålet med projektet er erfaringsindsamling, udviklingsarbejde og formidling af gode erfaringer med undervisning og integration af tosprogede elever i folkeskolen. Projektet fokuserer på pædagogiske metoder, organisation og ledelse og rummer endvidere tiltag i forhold til udvikling af andetsprogs-pædagogik og dokumentation af unges erfaringer med skole-hjem-samarbejdet.

Indvandrere og efterkommere udgør en heterogen gruppe, og der er store forskelle på, hvordan indvandrere og efterkommere fra forskellige lande klarer sig til folkeskolens afgangsprøver³⁵. Der er derfor grund til at anlægge et differentieret syn på gruppen med henblik på at belyse, om der er særlige barrierer, som gør sig gældende for bestemte grupper, og om der kan anbefales særlige indsatser for disse grupper.

Formandskabet vil bl.a. med udgangspunkt i Rockwool Fondens Forskningsenheds særlige version af PISA-undersøgelsen fokusere på, hvordan indvandrere og efterkommere kan sikres bedre sproglige og faglige kompetencer.

33) Der er forsøg med heldagsskoler i Århus, Odense og Høje Taastrup.

34) Rangvid, Beatrice Schindler (2006): *Etnisk segregering af skoleelever i København*.

35) Ministeriet for Flytninge, Indvandrere og Integration (2005): *Udlandinge på ungdomsuddannelserne*.

7.2. Lærernes kompetencer

OECD har påpeget, at lærerne i løbet af deres uddannelse ikke forberedes tilstrækkeligt på, hvordan de bedst kan støtte indvandrere og efterkommere i undervisningen.³⁶ I den nye reform af læreruddannelsen er der netop lagt vægt på, at de studerende skal udvikle kompetencer til at undervise elever med anden etnisk baggrund end dansk.³⁷

Der er imidlertid stadig behov for at se nærmere på, om de nuværende lærere har den nødvendige viden og de fornødne redskaber til at undervise indvandrere og efterkommere. Undervisningen skal bl.a. tage højde for, at disse elever har vidt forskellig social og kulturel baggrund. Der vil dermed være behov for, at lærerne kan differentiere deres undervisning i forhold til mange forskellige kulturer, normer, sprog, sociale baggrunde mv. Dette stiller høje krav til lærernes kompetencer og til samarbejdet med forældrene.

Danmarks Evalueringsinstitut gennemfører i 2007 en evaluering af, hvilke strategier kommuner og skoler anvender for at sikre, at undervisningen af elever med anden etnisk baggrund end dansk organiseres, tilrettelægges og gennemføres under hensyn til elevernes forskellige forudsætninger. I undersøgelsen er der særligt fokus på lærernes kvalifikationer, men der fokuseres også på, hvordan skolerne samarbejder med forældrene.

Formandskabet vil bruge resultaterne herfra i det fremadrettede arbejde med at sætte fokus på lærernes kompetencer til at undervise indvandrere og efterkommere. Som led i dette vil formandskabet bl.a. se nærmere på effekterne af lærernes efteruddannelse.

7.3. Undervisningen i dansk som andetsprog

Indvandrere og efterkommeres tilegnelse af dansk er ikke isoleret til faget dansk. Eleverne præsenteres gennem hele skole

36) Ekholm, Mats et al. (2004): *OECD-rapport om grundskolen i Danmark – 2004*.

37) Høringsudkast til bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen.

forløbet for nye fag og dermed nye sproglige udfordringer. Det betyder, at det ikke kun er dansklæreren, men også de forskellige faglærere, der har del i dansktilegnelsen. Undervisningsministeriet har derfor påpeget, at det er hensigtsmæssigt, at lærerne samarbejder om at tilrettelægge undervisningen.³⁸

En evaluering af undervisningen i dansk som andetsprog i folkeskolen fra 2004 viser imidlertid, at der mangler sammenhæng mellem undervisningen i dansk som andetsprog og undervisningen i de øvrige fag, og at dansk som andetsprog kun i enkelte tilfælde er integreret som en del af den øvrige undervisning. Evalueringen viser også, at en del af undervisningen i dansk som andetsprog foregår i den almindelige undervisningstid, og at eleverne derfor ofte går glip af undervisningen i de øvrige fag. Endelig viser evalueringen, at 80 pct. af de lærere, der underviser i dansk som andetsprog, ikke er uddannet/efteruddannet inden for fagområdet dansk som andetsprog³⁹.

Som opfølgning på evalueringen har Undervisningsministeriet præciseret, at undervisning i dansk som andetsprog, der ikke foregår som en integreret del af undervisningen i klassen, skal foregå uden for den almindelige undervisningstid, så eleverne har mulighed for at følge den øvrige undervisning i klassen⁴⁰. Det er efter formandskabets opfattelse også væsentligt at se på, hvordan sammenhængen mellem undervisningen i dansk som andetsprog og de øvrige fag kan styrkes.

38) Undervisningsministeriet (2005): *Fælles Mål – Faghæfte 19 – Dansk som andetsprog*.

39) CVU København & Nordsjælland, UC2 og KLEO (2004): *Evaluering af dansk som andetsprog i folkeskolen*.

40) Bekendtgørelse nr. 31 af 10. januar 2006 om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog og høringsudkast til vejledning om organisering af folkeskolens undervisning af tosprogede elever.

En stor del af indvandrerne og efterkommerne klarer sig dårligere i folkeskolen end de danske elever, og færre indvandrere og efterkommere gennemfører en ungdomsuddannelse. Vi vil derfor:

- *fokuserer på, hvordan indvandrere og efterkommere kan sikres bedre sproglige og faglige kompetencer.*
- *belyser, om der er særlige barrierer, som gør sig gældende for bestemte grupper, og om der kan anbefales særlige indsatser for disse grupper.*
- *sætte fokus på lærernes kompetencer til at undervise indvandrere og efterkommere.*
- *se på, hvordan sammenhængen mellem undervisningen i dansk som andetsprog og de øvrige fag kan styrkes.*